

БЕЛАРУСКА-ПОЛЬСКІЯ МОЎНЫЯ, ЛІТАРАТУРНЫЯ, ГІСТАРЫЧНЫЯ І КУЛЬТУРНЫЯ СУВЯЗІ

Да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча

**ПРАФЕСАР АНТАНІНА АБРЭМБСКА-
ЯБЛОНЬСКА ВАЧАМІ МАЛАДЫХ ПАКАЛЕННЯЎ
ДАСЛЕДЧЫКАЎ КАФЕДРЫ БЕЛАРУСІСТЫКІ
ВАРШАЎСКАГА ЎНІВЕРСІТЭТА**

Як прадстаўнік маладога пакалення паланістаў і беларусістаў я па зразумелых прычынах не мог асабіста ведаць прафесара Антаніну Абрэмбску-Яблоньску (1901–1994) — заснавальніцу польскай беларусістыкі, стваральніцу і першую загадчыцу (1956–1971) кафедры беларускай філалогіі, якая распачала працу ў Варшаўскім універсітэце ў 1956 г. (перайменавана ў кафедру беларусістыкі¹ ў 2005 г.). Менавіта тут я маю гонар працаваць і ў пэўным сэнсе крочыць па слядах даследчыкаў папярэдніх пакаленняў. Сляды прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай — гэта не толькі яе навуковая спадчына (пра яе ніжэй), але і яе асоба — поўная цеплыні, зычлівасці і тактоўнасці. У бібліятэцы кафедры беларусістыкі можна знайсці кнігі з асабістымі прысвячэннямі прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай яе супрацоўнікам. У адным з такіх прысвячэнняў ёсць і падзяка за ўдзел у арганізацыі практыкі студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта [27, с. 393]. Сярод шматлікіх абавязкаў прафесар А. Абрэмбска-Яблоньска знаходзіла час на важныя драбніцы, якія шмат кажучы пра яе падыход і стаўленне да іншых. Гэтаму, безумоўна, варта вучыцца наступным пакаленням, якім нярэдка ў сённяшнім бурлівым віры жыцця не стае часу на дробязі. Тут варта прывесці цудоўнае выказванне прафесара А. Абрэмбска-Яблоньскай: «Многім здаецца, што, каб стаць навукоўцам, трэба ім адмыслова нарадзіцца. Што здольныя людзі

¹ Трэба, дарэчы, угадаць разыходжанні наконт даты заснавання кафедры. З аднаго боку, можна знайсці інфармацыю (паводле звестак Ніны Баршчэўскай [2, с. 483]), што кафедра была заснавана ў 1956 г. як навучальная ўстанова беларускай філалогіі, а ў 1977 г. распараджэннем рэктара Варшаўскага ўніверсітэта № 18 ад 30 верасня 1977 г. была пераўтворана ў кафедру беларускай філалогіі. З другога боку, Эльжбета Смулкова дае інфармацыю, што ў 1956 г. адзінка была створана як самастойная кафедра беларускай філалогіі, а як навучальная ўстанова (польск. *zakład*) беларускай філалогіі дзейнічала да структурнай рэформы факультэта ў 1968–69 навучальным годзе, калі былі створаны Інстытут рускай, украінскай і беларускай філалогіі, кіраўніком якога тады быў прафесар Пшэмыслаў Зваліньскі [11, с. 102; 10, с. 75]. Падобныя разыходжанні датычацца і даты нараджэння прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай. Адно крыніцы падаюць годам яе нараджэння 1902 [2, с. 483], другія — 1901 [41, с. 13].

атрымліваюць лаўры само сабой. Нічога падобнага. Каб здабыць навуковыя лаўры, існуюць прынамсі тры абавязковыя умовы: шчырае і бескарыслівае захапленне, старанная праца, здольнасць да самакрытыкі» (пераклад наш — Р. К.) [32, с. 243]. Дадзеную цытату я мог бы прывесці як эпіграф да майго артыкула, бо гэтыя словы не страцілі актуальнасці, а наадварот — сёння гэта трэба настойліва нагадваць, паколькі мы жывём у часы інтэрнэту, які спакушае нас да своеасаблівай навуковай нядобрасумленнасці — выкарыстання чужых прац без пазнакі крыніц або без праверкі іх на дакладнасць. Значнасць праблемы падкрэсліваецца вывучэннем у шматлікіх установах дысцыпліны «ахова інтэлектуальнай уласнасці», што павінна тлумачыць сутнасць плагіату, які, на жаль, шмат у каго не выклікае аніякіх маральных сумненняў. Маладыя даследчыкі часта хочуць вельмі хутка зрабіць кар’еру, маюць прэтэнцыёзную пазіцыю і лічаць, што ўсялякія дасягненні ім проста прызначаны ці да іх можна лёгка дайсці, абмянаючы цяжкую і старанную працу. Часта яны зайздросцяць іншым, чыя цяжкая праца прывяла да поспеху, замест таго, каб узяцца за ўласную працу і дасягнуць чарговай прафесійнай мэты. Безумоўна, жыццёвы і прафесійны падыход прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай варты пераймання. Гэта выдатнае сведчанне годнасці, добрасумленнасці і сапраўднага захаплення абранай справай. Уласна таму на пачатку свайго выступлення я ўгадваю менавіта гэты этычны кодэкс навуковай працы, бо мяркую, што ён уяўляецца падмуркам усякай чалавечай дзейнасці, без якой добрая навуковая праца немагчымая.

Прафесар А. Абрэмбска-Яблоньска займалася дыялекталогіяй, гісторыяй і культурай польскай мовы, русістыкай і беларусістыкай у шырокім славянскім кантэксце. У галіне беларусістыкі, акрамя дыялекталогіі, яна займалася моўным польска-беларуска-літоўскім памежжам, гісторыяй беларускай мовы і анамаліямі. Яе навуковыя працы добра абгрунтаваныя і напісаныя жывой мовай. Сярод шматлікіх публікацый трэба ўгадаць працы, прысвечаныя «Слову пра паход Ігараў», і чатырохтомнік «Беларускі народ» з апрацаваным рукапісным фальклорным матэрыялам Міхала Федароўскага [19, с. 56; 41, с. 16]. У 1962 г. быў апублікаваны «Падручны польска-беларускі слоўнік» пад рэдакцыяй А. Абрэмбскай-Яблоньскай і М. Бірылы. У 70-я гг. XX ст. быў апублікаваны артыкул прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай «Аб стандартызацыі беларускай літаратурнай мовы», у якім аналізаваліся новаўвядзенні ў беларускай мове, скасаваныя ў 30-х гг. XX ст. Таксама важнай працай уяўлялася апрацоўка і выданне з навуковымі каментарамі «Пана Тадэвуша» ў перакладзе на беларускую мову, зробленым Б. Тарашкевічам. Прафесару А. Абрэмбскай-Яблоньскай таксама належаць артыкулы ў галіне дыялекталогіі: «Пра некаторыя граматычныя асаблівасці беларускіх гаворак» (1962), «Дыялекталагічная праблематыка славянскіх даследаванняў на Беласточчыне» (1964), «Запісы гаворак Беласточчыны з моўнымі каментарамі» і «Атлас усходнеславянскіх гаворак Беласточчыны» (1980) [41, с. 16]. Частку тэкстаў

прафесар уключыла ў зборнік сваіх выбраных сачыненняў пад назвай «Слядамі жывой мовы» [32], які змяшчае працы па паланістыцы і славістыцы, а таксама бібліяграфічны спіс 122 прац, апублікаваных на працягу 1924–1984 гг.

Навуковая спадчына прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай сапраўды багатая і, што не менш важна, мае свой працяг у працах наступных даследчыкаў. Усё гэта — заслуга самой А. Абрэмбскай-Яблоньскай, яе адносінаў да супрацоўнікаў і вучняў. Яна асабіста паклапацілася пра працяг даследаванняў у галіне беларусістыкі, падрыхтаваўшы кадры для навуковай і педагагічнай працы. Яе вучні: Эльжбета Смулкова, Ядзвіга Глушкоўска, Тэрэса Ясіньска і Станіслаў Шадыка — на працягу многіх гадоў займаліся развіццём варшаўскай беларусістыкі, як навукі, так і дыдактыкі.

Прафесар А. Абрэмбска-Яблоньска ўваходзіла ў склад рэдкалегій такіх навуковых часопісаў, як «Даследаванні ў вобласці польскай і славянскай філалогіі» («*Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*») і «*Acta Baltico-Slavica*», у якіх і сёння публікуюцца маладыя варшаўскія беларусісты (напр., Міраслаў Янковяк, Радаслаў Калета).

Даследаванні, распачатыя прафесарам А. Абрэмбскай-Яблоньскай, дагэтуль працягваюцца. Фалькларыстычна-дыялекталагічная праца знайшла сваё адлюстраванне ў двухтомным «Слоўніку назваў мясцовасцей паўночна-ўсходняй Польшчы», выдадзеным калектывам супрацоўнікаў кафедры беларусістыкі ў 1992 г. [14]. Праз тры гады быў апублікаваны «Індэкс дыялектных назваў да «Слоўніка назваў мясцовасцей паўночна-ўсходняй Польшчы»» [15].

У 2012 г. выйшла ў Інстытуце славістыкі Польскай акадэміі навук манаграфія «Беларуская дыялекталогія» [16] пад аўтарствам сённяшняй загадчыцы кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта прафесара Ніны Баршчэўскай і выпускніка кафедры к.ф.н. Міраслава Янковяка. Выданне запаўняе істотную лакуну ў галіне польскага (і не толькі) апісання беларускіх гаворак, паколькі па-польску дагэтуль не існавала настолькі вялікай працы. Беларуская дыялекталогія дазваляе польскім даследчыкам (беларусістам, паланістам, славістам) пазнаёміцца з багаццем беларускіх гаворак і з сучаснымі моўнымі тэндэнцыямі Беларусі. У адным з раздзелаў манаграфіі апісваюцца беларускія гаворкі па-за межамі Беларусі: у Літве, Латвіі, Украіне, Расіі і Польшчы, — што пашырае абазначаны ў назве арэал і яшчэ больш падкрэслівае арыгінальнасць і ўсебаковасць аўтарскага падыходу да праблематыкі беларускіх гаворак, які робіць манаграфію наватарскай у параўнанні з папярэднімі працамі. Перадчытачом паўстаюць новыя метады даследавання дыялектаў і сучасныя тэндэнцыі беларускіх гаворак не толькі ў Беларусі, але і на памежных тэрыторыях. Незвычайна каштоўным дадаткам да кнігі з’яўляюцца каляровыя карты, выбраныя запісы гаворак, табліцы і графікі, па якіх можна лёгка зразумець паходжанне беларускіх дыялектаў і іх падзел. Цяжкая праца была адзначана, і яе аўтары былі ўзнагароджаны юбілейным медалём 80-годдзя Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

У 2016 г. кафедра беларусістыкі выдала трохтомную манаграфію «Моўная і культурная спадчына Падляшша» [29–31], у якой можна знайсці дэталёвае сацыялінгвістычнае апісанне рэгіёну і дыялекталагічныя запісы на тэму чалавека, сям’і, хаты і народнай творчасці. Гэта вяршыня чатырохгадовага даследчага праекта, мэтай якога было даследаванне білінгвістычнай супольнасці ва ўмовах шматкультурнага польска-беларускага памежжа і, адпаведна, польска-беларускай моўнай гістарычна-культурнай інтэрферэнцыі.

Дыялекталагічная і анамастычная спадчына пашыраецца таксама маладымі даследчыкамі: у 2017 г. магістр Вольга Трацяк абараніла кандыдацкую дысертацию «Айконімы польска-беларускага памежжа» (на жаль, праца яшчэ не апублікавана).

Лексікаграфічныя даследаванні таксама знайшлі свой працяг. Спачатку быў выдадзены «Малы практычны слоўнік бізнесмена» Т. Ясіньскай-Сохі і Н. Панасюк, які складаецца з дзвюх тысяч артыкулаў, а пазней — «Слоўнік беларуска-польскі, польска-беларускі» Т. Ясіньскай і А. Барташэвіча (першае выданне — 15 тыс. артыкулаў, Варшава, 1996 [22], другое выданне — 20 тыс. артыкулаў, Варшава, 2007 [21]).

Вяршыняй лексікаграфічных дасягненняў стаў «Беларуска-польскі слоўнік» [40], выдадзены на кафедры ў 2012 г. Ён складаецца больш чым з 40 тыс. артыкулаў і з’яўляецца плёнам шматгадовай працы, а таксама працягам каштоўнага «Падручнага польска-беларускага слоўніка» пад рэдакцыяй А. Абрэмбскай-Яблоньскай і М. Бірылы (больш за 30 тыс. артыкулаў). За аснову новага слоўніка быў узяты «Тлумачальны слоўнік беларускай мовы» пад рэд. К. Крапівы (Мінск, 1977–1984) і «Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы» пад рэдакцыяй М. Судніка і М. Крыўко (Мінск, 1996). Крыніцай найноўшай лексікі сталі тэрміналагічныя слоўнікі, навуковыя і навукова-папулярныя часопісы, перыядычныя выданні.

Таксама ў сваіх даследаваннях кафедра карысталася вузкасפעцыялізаванымі слоўнікамі, што было патрэбна для грунтоўнага манаграфічнага даследавання беларуска-польскай міжмоўнай аманіміі («фальшывых сяброў перакладчыка») і падрыхтоўкі слоўніка асноўных поўных беларуска-польскіх амонімаў [24]. Акрамя таго, у галіне аманіміі к.ф.н. Р. Калетам былі прааналізаваны беларускія абрэвіятуры і скарачэнні [24, с. 98–103].

Узнятае прафесарам А. Абрэмбскай-Яблоньскай пытанне стандартызацыі беларускай мовы ў першай палове XX ст. (у прыватнасці ў 30-х гг.) знайшло сваё развіццё ў працах прафесара Н. Баршчэўскай, якая падышла да дадзенай тэмы з незвычайнага боку — з пазіцыі беларускай эміграцыі. У сваёй дысертцыі «Беларуская эміграцыя — абаронца роднае мовы» [1] аўтар разглядае эміграцыйныя працы, прысвечаныя беларускай мове, як адзін з галоўных чыннікаў нацыянальнай свядомасці ў кантэксце інтэнсіўнай русіфікацыі. Таксама разбіраецца становішча беларускай мовы ў розныя часы (ад нямецкай акупацыі і камунізму да сённяшніх дзён), між іншым, у галіне адукацыі.

У манаграфіі падрабязна апісваюцца малавядомыя здабыткі беларускай эміграцыі, і, да таго ж, напісана яна класічным правапісам (тарашкевіцай).

Разыходжанні паміж двума правапісамі на ўзроўні марфалогіі былі апісаныя доктарам Р. Калетам у артыкулах, прысвечаных граматычным асаблівасцям розных часцін мовы: канчаткам назоўнікаў і прыметнікаў [5] [6], дзеясловам [7], скланенню займеннікаў і лічэбнікаў [4]. У іншых публікацыях былі разгледжаны спосабы транслітарацыі і транскрыпцыі беларускага алфавіта, выяўлены непаслядоўнасці ў правілах, прынятых у Польшчы, і прапанаваныя магчымыя спосабы ўніфікацыі раманізацыі беларускага алфавіта [3].

Даследаванні ў галіне беларускіх перакладаў «Пана Тадэвуша» на кафедры беларусістыкі працягнула вучаніца прафесара А. Абрэмбскай-Яблоньскай к.ф.н. Зоф'я Скібіньска [36], якая характарызавала пераклады М. Танка, С. Дзяргая [38] і Я. Семяжона [37]. Акрамя таго, З. Скібіньска аналізавала польскія пераклады твораў М. Багдановіча і Я. Купалы, у прыватнасці пераклады яго паэмы «Яна і я» [35] і верша «А хто там ідзе?» [39]. Перакладам Б. Тарашкевіча зацікавілася таксама доктар Тэрэса Хыляк-Шрэдар, якая прааналізавала фанетычную сістэму і арфаграфію перакладу «Пана Тадэвуша» [17] і выявіла флексійныя асаблівасці беларускай мовы [18].

Сярод малодшага пакалення навукоўцаў таксама ўзнікаюцца разнастайныя даследчыя тэмы. Доктарантка Марыля Хаўстовіч займаецца аналізам беларускай мовы ў сатырычных літаратурных помніках XVII ст. [13], а магістр Ганна Сівірска даследуе сучасныя ўзаемаабумоўленасці паміж беларускай мовай і нацыянальнай свядомасцю на прыкладзе маладых жыхароў Мінска [33]. Хутка магістр Вольга Старасціна абароніць кандыдацкую дысертцыю, прысвечаную Кітабу Яна Лебедзя, які яна раней аналізавала ў сваіх навуковых артыкулах (напр., [12]). А к.ф.н. Р. Калета ў артыкулах (напр. [9]) і асобнай манаграфіі [28] прааналізаваў асаблівасці польскай мовы беларусаў і цяжкасці, з якімі яны сутыкаюцца пры яе вывучэнні.

Трэба адзначыць, што з 1998 г. існуе кафедраальны навуковы часопіс «Acta Albaruthenica», у якім друкуюцца навуковыя працы, прысвечаныя разнастайным праблемам беларусістыкі. Першы том выйшаў у Варшаве, а чатыры наступныя друкаваліся ў Мінску. З 2007 г. часопіс ізноў выдаецца на кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта. Некаторыя артыкулы даступныя ў інтэрнэце на сайце часопіса (www.albaruthenica.uw.edu.pl), які вядзецца на польскай, беларускай і англійскай мовах. Выданне такога аўтарытэтнага і шырокавядомага часопіса — вялікі навуковы крок для кафедры.

Чарговым крокам стала стварэнне ў 2015 г. на кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта Майстэрні беларусістычнай глотадыдактыкі (гл. <http://kb.uw.edu.pl/pracownia-glottodydaktyki-bialorutenistycznej/>), загадкай якой з'яўляецца аўтар гэтых слоў. Сёння беларусістычная глотадыдактыка перажывае свой рэнесанс. Яна з'яўляецца прадметам дыскусій на канферэнцыях, доказам чаго служыць прынамсі наяўнасць адпаведнай панэлі на

Міжнародным кангрэсе беларусістаў у 2010 і 2015 г. Самай буйной у 2015 г. была секцыя «Беларуская мова як замежная», а яе паседжанне стала чарговым імпульсам для развіцця гэтай галіны ў Польшчы і Беларусі. У Рэспубліканскім інстытуце вышэйшай школы і ў Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце праходзяць летнія школы беларусістыкі і працягваецца праца над сертыфікацыйнымі праграмамі беларускай мовы як замежнай. На кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта таксама праводзіліся падобныя інтэрдyscyплінарныя глотадыдактычныя даследаванні, таму яна актыўна ўдзельнічае ў падобных ініцыятывах і падтрымлівае іх, што праяўляецца таксама ў выданні новага падручніка па беларускай мове для палякаў [23]. Майстэрня беларусістычнай глотадыдактыкі, фармальна прыналежная да кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта, мае міжнародны і інтэрдyscyплінарны характар. У тым ліку яна супрацоўнічае з даследчыкамі Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы. Вынікі супрацоўніцтва з дапамогай сучасных тэхналогій становяцца даступнымі ў лічбавым фармаце, а таксама публікуюцца ў часопісе «Беларуская мова як замежная» (гл. <http://kb.uw.edu.pl/bmz>). Адна з мэт Майстэрні — аб'яднанне ўсіх, хто займаецца беларусістычнай глотадыдактыкай, таму да супрацоўніцтва запрашаюцца ўсе зацікаўленыя асобы. У Майстэрні даследуюцца цяжкасці ў вывучэнні беларускай мовы як замежнай. Таксама была выдадзена манаграфія, прысвечаная беларусістычнай глотадыдактыцы і моўным памылкам палякаў, якія вывучаюць беларускую мову як замежную [26]. У кнізе сцвярджаецца само існаванне такой навукі як беларусістычная глотадыдактыка. Гэта тэарэтычныя разважанні, якія дагэтуль не былі шырока апісаныя і нават не мелі сфармуляваных паняццяў і тэрмінаў у літаратуры, прысвечанай вывучэнню беларускай мовы як замежнай. Менавіта па гэтай прычыне ў кнізе прадстаўлены розныя вызначэнні такой галіны навукі, як беларусістычная глотадыдактыка, а таксама ўпарадкаваная тэрміналогія, напр., было ўдакладненае значэнне тэрмінаў *глотадыдактыка*, *беларусістычная глотадыдактыка*, *родная мова*, *замежная мова*, *другая мова*, *успадкаваная мова*, *адноўленая мова* і г. д. у параўнанні з дэфініцыямі і тэрмінамі, якія ўжываюцца ў Польшчы, Беларусі і Расіі. Гэта наўмысныя спасылкі да т. зв. параўнальнай глотадыдактыкі, у кантэксце якой беларусістычная глотадыдактыка таксама дагэтуль яшчэ не вывучалася. У наступнай частцы працы прадстаўлены вынікі анкетных даследаванняў, праведзеных сярод тых, хто вывучае беларускую мову як замежную ў розных гарадах і навукова-дыдактычных асяродках Польшчы. Даследаваліся таксама матывацыя і адносіны да вывучэння беларускай мовы, а таксама віды і роля стэрэатыпаў пра беларускую мову. Вынікі даследавання руйнуюць стэрэатыпны погляд, які дагэтуль існаваў на прадмет даследавання. Таксама прадстаўлены глотадыдактычныя дапаможнікі, якія выкарыстоўваюцца ў навучанні/вывучэнні беларускай мовы. Іх колькасць і разнароднасць разбураюць стэрэатыпы пра

беларускую мову як пра нібыта непапулярную і сведчаць пра існаванне попыту на матэрыялы для вывучэння беларускай мовы як замежнай. У манаграфіі прадстаўлены агляд тыпалогіі моўных памылак замежнікаў, якія вывучаюць розныя мовы як замежныя. Гэтыя разважанні выяўляюць існаванне розных перспектыв у даследаванні моўных памылак, а таксама ўводзяць у навуковы зварот аўтарскую тыпалогію моўных памылак, якой прысвечаны апошні раздзел манаграфіі. У ім прааналізаваны памылкі палякаў, якія вывучаюць беларускую мову як замежную; прадстаўленая тыпалогія памылак разам з канкрэтнымі прыкладамі; апісаныя прычыны і вынікі памылак і іх уплыў на гэтадыдактычны працэс. Гэтае пытанне таксама яшчэ не ўзнімалася раней у межах беларусістыкі на такім узроўні, хаця існуе шмат літаратуры на гэтую тэму для іншых моў. Дадзеная манаграфія запаўняе прагал ў беларусістычных даследаваннях у гэтай вобласці.

Такім чынам, у нашым невялікім артыкуле мы пастараліся прадэманстраваць, што даследаванні, распачатыя прафесарам А. Абрэмбскай-Яблоньскай, працягваліся і працягваюцца ў галінах фальклору, дыялекталогіі, анамастыкі, гісторыі беларускай мовы, перакладазнаўства і лексікаграфіі. Дыялекталагічныя даследаванні выйшлі за межы Беларусі і ахапілі беларускія гаворкі на тэрыторыі іншых краін: Літвы, Латвіі, Украіны і Расіі, — а перакладазнаўчыя ўвасобіліся ў апрацоўцы беларуска-польскай міжмоўнай аманіміі. Пашырыліся таксама даследаванні ў галіне сацыялінгвістыкі, якія ўключаюць апісанне дынамічнай моўнай сітуацыі ў Беларусі сярод маладога пакалення. З новых даследчых напрамкаў трэба адзначыць: 1) даследаванні, якія закранаюць беларускую эміграцыю, яе адносіны да беларускай мовы і моўных рэформ на радзіме, 2) аналіз беларускіх кітабаў і 3) даследаванні ў галіне гэтадыдактыкі, якія праводзяцца ў межах Майстэрні і друкуюцца на старонках навуковага часопіса, пры гэтым выконваюцца яны як беларусамі, што вывучаюць польскую мову, так і палякамі, якія вывучаюць беларускую. Выданне двух асобных навуковых часопісаў: «Acta Albaruthenica» і «Беларуская мова як замежная» адлюстроўвае не толькі шматлікі дасягненні кафедры беларусістыкі, але і развіццё, а таксама паспяховую папулярызаванасць яе навуковай спадчыны. У найбліжэйшых лінгвістычных планах — даследаванне беларускага медыйнага і палітычнага дыскурсу, стварэнне паралельнага беларуска-польскага корпусу і правядзенне (на лепш было б у змяшаных калектывах з беларускімі і польскімі навукоўцамі) параўнальных беларуска-польскіх даследаванняў у названых вышэй галінах. У 2016 г. кафедра беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта (заснаваная прафесарам А. Абрэмбскай-Яблоньскай у 1956 г.) адзначала 60-гадовы юбілей [25]. Спадзяёмся, што ў наступную круглую дату таксама будзе чым ганарыцца.

Літаратура

1. Баршчэўская, Н. Беларуская эміграцыя — абаронца роднае мовы / Н. Баршчэўская. — Варшава, 2004.
2. Баршчэўская, Н. Дасягненні кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта / Н. Баршчэўская // Białogutenistyka Białostocka. — 2013. — Т. 5. — С. 483–489.
3. Калета, Р. Аб варыянтах раманізацыі беларускага алфавіта, якія функцыянуюць у Польшчы / Р. Калета // Беларуская-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі: зб. арт.; пад рэд. І. Э. Багдановіч, М. І. Свістуновой; БДУ. — Мінск, 2016. — С. 105–117. (Беларусіка=Albaruthenica; кн. 37.)
4. Калета, Р. Адрозненні паміж тарашкевіцай і наркамаўкай на прыкладзе займенніка ды лічэбніка / Р. Калета // Studia i Szkice Slawistyczne. — 2013. — Т. XII. — С. 123–133.
5. Калета, Р. Асноўныя марфалагічныя адрозненні паміж наркамаўкай і тарашкевіцай / Р. Калета // Acta Albaruthenica. — 2007. — Т. 7. — С. 192–206.
6. Калета, Р. Выбраныя прыклады марфалагічнай дыферэнцыяцыі паміж двума правапіснымі стандартамі беларускай мовы / Р. Калета // Acta Albaruthenica. — 2008. — Т. 8. — С. 206–217.
7. Калета, Р. Некаторыя асаблівасці наркамаўкі і тарашкевіцы на прыкладзе выбраных пытанняў, звязаных з дзеясловам / Р. Калета // Linguodidactica. — 2013. — Т. XVII. — С. 81–92.
8. Калета, Р. Пра беларуска-польскіх «фальшывых сяброў перакладчыка» / Р. Калета // Acta Albaruthenica. — 2013. — Т. 13. — С. 135–144.
9. Калета, Р. Цяжкасці польскае мовы: памылкі беларусаў, якія вывучаюць польскую мову / Р. Калета // Arche. — 2010. — Т. 4. — С. 358–400.
10. Каліноўскі, В. Пані Эльжбета — гісторыя адной прыязні / В. Каліноўскі. — Смаленск, 2016.
11. Смулкова, Э. Навукова-дыдактычная дзейнасць кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта / Э. Смулкова // Беларускі календар на 1970 год. — 1970. — № 14. — С. 91–103.
12. Старасціна, В. Арыентацыі ў мове Кітаба Яна Лебедзя (другая палова XVIII ст.) / В. Старасціна // Acta Albaruthenica. — 2009. — Т. 9. — С. 271–285.
13. Хаўстовіч, М. «Прамова Мялешкі» і «Ліст да Абуховіча»: Праблемы перакладу на сучасную беларускую мову / М. Хаўстовіч // Acta Albaruthenica. — 2016. — Т. 16. — С. 169–178.
14. Barszczewska, N. Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski. T. 1–2 / N. Barszczewska, J. Głuszkowska, T. Jasińska, E. Smulkowa. — Warszawa, 1992.
15. Barszczewska, N. Indeks nazw gwarowych do Słownika nazw terenowych północno-wschodniej Polski / N. Barszczewska, J. Głuszkowska, T. Jasińska, E. Smulkowa. — Warszawa, 1995.
16. Barszczewska, N. Dialektologia białoruska / N. Barszczewska, M. Jankowiak. — Warszawa, 2012.
17. Chylak-Schroeder, T. Kilka uwag o systemie fonetycznym i ortografii pierwszego pełnego przekładu «Pana Tadeusza» na język białoruski / T. Chylak-Schroeder // Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej. — 1992. — Т. 21. — S. 97–105.

18. Chylak-Schroeder, T. Osobliwości w zakresie odmiany zaimka białoruskiego na podstawie tekstu białoruskiego tłumaczenia «Pana Tadeusza». Przyczynek do rozwoju normy literackiej języka białoruskiego / T. Chylak-Schroeder // *Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej*. — 1995. — T. 22. — S. 51–57.
19. Czura, M. Nieopublikowane materiały językowe z archiwum Michała Fedorowskiego / M. Czura // *Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami. Studia poświęcone Antoninie Obrębskiej-Jabłońskiej w stulecie urodzin*. — Warszawa, 2001. — S. 55–61.
20. Jasińska-Socha, T. Mały praktyczny słownik biznesmena / T. Jasińska-Socha, N. Panasiuk. — Warszawa, 1995.
21. Jasińska, T. Kieszonkowy słownik białorusko-polski, polsko białoruski = Кароткі слоўнік беларуска-польскі, польска-беларускі / T. Jasińska, A. Bartoszewicz. — Warszawa, 2007.
22. Jasińska, T. Słownik białorusko-polski, polsko białoruski = Беларуска-польскі слоўнік / T. Jasińska, A. Bartoszewicz. — Warszawa, 1996.
23. Jasińska-Socha, T. Język białoruski (poziom podstawowy i średnio zaawansowany) / T. Jasińska-Socha, przy współpracy T. Chylak-Schroeder i J. Głuszkowskiej-Babickiej; pod red. R. Kalety. — Warszawa, 2017.
24. Kaleta, R. Białorusko-polska homonimia międzyjęzykowa / R. Kaleta. — Warszawa, 2014.
25. Kaleta, R. Białoruś w dyskursie naukowym w roku jubileuszowym białorutenistyki / R. Kaleta // *Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia = Беларусь у навуковым дыскурсе. Лінгвістыка, сацыялогія, паліталогія = Belarus in Scientific Discourse. Linguistics, Sociology, Political Science* / red. R. Kaleta. — Warszawa, 2017. — S. 11–34.
26. Kaleta, R. Błędologia w glottodydaktyce białorutenistycznej / R. Kaleta. — Warszawa, 2018.
27. Kaleta, R. 20. rocznica śmierci Profesor Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej (1901–1994) — twórczyni i założycielki polskiej białorutenistyki / R. Kaleta // *Acta Albaruthenica*. — 2014. — T. 14. — S. 391–393.
28. Kaleta, R. Polsko-białoruska lapsologia glottodydaktyczna / R. Kaleta. — Warszawa, 2015.
29. Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. I. Opis socjolingwistyczny regionu na tle uwarunkowań historycznych / oprac. N. Barszczewska i M. Timoszuć. — Warszawa, 2016.
30. Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. II. Człowiek. Rodzina. Dom / oprac. M. Chaustowicz i N. Panasiuk. — Warszawa, 2016.
31. Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. III. Twórczość ludowa / oprac. M. Chaustowicz i N. Panasiuk. — Warszawa, 2016.
32. Obrębska-Jabłońska, A. Śladami żywego języka. Wybór pism / A. Obrębska-Jabłońska; red. E. Smółkowska. — Warszawa, 1993.
33. Siwirska, A. B. Język białoruski jako symboliczny element współczesnej świadomości narodowej (na podstawie badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Mińska w przedziale wiekowym 18–30 lat) / A. B. Siwirska // «Зь зычливости ку моеи отчизне»: Tom pamiątkowy dedykowany Profesorowi Mikołajowi Timoszućowi; N. Barszczewska, M. Chaustowicz (red.). — Warszawa, 2017. — S. 331–346.
34. Skibińska, Z. O jednym z polskich przekładów «A kto tam idzie» J. Kuwały / Z. Skibińska // *Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej*. — 1995. — T. 22. — S. 155–157.
35. Skibińska, Z. O polskich przekładach poematu Janki Kuwały «Ona i ja» / Z. Skibińska // *Recepcja. Transfer. Przekład*. — 2004. — S. 101–109.
36. Skibińska, Z. «Pan Tadeusz» Bronisława Taraszkiewicza na tle innych przekładów białoruskich / Z. Skibińska // *Poezja*. — 1990. — T. 13. — S. 229–237.
37. Skibińska, Z. «Pan Tadeusz» po białorusku (o przekładzie J. Siemiożona) / Z. Skibińska // *Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej*. — 1982. — T. 12. — S. 135–142.
38. Skibińska, Z. «Pan Tadeusz» w przekładach M. Tanka i S. Dżiarhaja / Z. Skibińska // *Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej*. — 1982. — T. 9. — S. 83–92.
39. Skibińska, Z. Poezja Janki Kuwały w polskich przekładach / Z. Skibińska // *Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej*. — 1990. — T. 13. — S. 229–237.
40. Słownik białorusko-polski = Беларуска-польскі слоўнік / pod red. T. Chylak-Schroeder, J. Głuszkowskiej-Babickiej, T. Jasińskiej-Sochy. — Warszawa, 2012.
41. Smółkowska, E. Profesor Antonina Obrębska-Jabłońska — człowiek pogranicza kultur / E. Smółkowska // *Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami. Studia poświęcone Antoninie Obrębskiej-Jabłońskiej w stulecie urodzin*. — Warszawa, 2001. — S. 13–21.

Ганна Кулеш

(Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск, Беларусь)

«ПАДРУЧНЫ ПОЛЬСКА-БЕЛАРУСКІ СЛОЎНІК» ПАД РЭД. А. АБРЭМБСКАЙ-ЯБЛОНЬСКАЙ І М. БІРЫЛЫ (ВАРШАВА, 1962) — ПЛЁН СУПРАЦОЎНІЦТВА ЛІНГВІСТАЎ ПОЛЬШЧЫ І БЕЛАРУСІ

«Падручны польска-беларускі слоўнік» пад рэд. А. Абрэмбскай-Яблоньскай і М. Бірылы (ППБС-62) выйшаў з друку ў 1962 г. У выходных даных слоўніка напісана: «Druk ukończono w grudniu 1962», а ўжо ў лютым наступнага, 1963 г. на гэту працу з’явілася першая рэцэнзія — публікацыя ў газеце «Літаратура і мастацтва» пад назвай «Слова польскае і беларускае» [4], аўтарам якой быў беларускі лінгвіст, кандыдат філалагічных навук, на момант выхаду публікацыі дацэнт кафедры беларускай мовы Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А. М. Горкага Барыс Сцяпанавіч Лапаў [6]. Папулярызатарам і рэцэнзентам слоўніка выступіў і вядомы беларускі мовазнаўца Фёдар Міхайлавіч Янкоўскі. Яго публікацыя ў часопісе «Полымя» мела назву «Слоўнік нашай дружбы» [12], а ў кнізе «Лінгвістычны зборнік»